

Барвінок Н. В. викладач
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
Україна

**Тенденції розвитку туристичної індустрії під впливом глобальних
безпекових факторів**

Під впливом глобалізаційних та інтеграційних процесів туризм набув швидких темпів зростання і став одним із важливих чинників, що сприяє зростанню конкурентоспроможності країн на світових ринках. Проте, на фоні збільшення туристичних потоків у світі, збільшується і кількість внутрішніх та зовнішніх загроз безпеці туристів, які стають все більш руйнівними і менш передбачуваними. Небезпеки природного та техногенного характеру, включаючи надзвичайні екологічні ситуації, епідемії та пандемії, а також небезпеки пов'язані з геополітичною нестабільністю, безперервно супроводжують туристів під час їх подорожей.

Динаміка розвитку туризму прямо та опосередковано залежить від глобальних факторів впливу, а обсяг туристичних потоків пов'язаний із рядом глобальних безпекових факторів, що можуть загрожувати туристичній діяльності та розвитку туристичної індустрії в країні. До основних глобальних безпекових факторів впливу, які можуть негативно позначитись на розвитку туристичної індустрії варто віднести:

- геополітичну нестабільність у країнах (політичні перевороти, терористичні атаки, воєнні конфлікти);
- виникнення епідемій та пандемій у країнах;
- негативні природно-екологічні ситуації в країнах;
- негативний загальноекономічний стан у країнах.

Глобальні безпекові фактори можуть нести загрозу як самим туристам під час подорожей, що в подальшому буде впливати на зменшення туристичних потоків у такі країни, так і туристичним підприємствам, які будуть страждати, по-перше, від загрози небезпеки, по-друге, від зменшення кількості туристів.

Однією з важливих категорій геополітики є національна безпека держави, як системна якість сукупності властивостей системи «особистість-суспільство-держава-природа», яка характеризує здатність цієї системи до самозбереження та стійкого розвитку. Історично національна безпека ототожнюється з воєнною безпекою, захищеністю від збройного нападу ззовні. Військовий компонент зберігає свою значущість і нині. Разом з тим загострення глобальних проблем сучасності додає поняттю «національна безпека» принципово нові виміри – інформаційний, екологічний, демографічний, енергетичний, продовольчий та ін [5].

Тому вплив геополітичної нестабільності, як безпекового фактора, на туристичну індустрію в першу чергу проявляються через національну безпеку, тобто через вплив політичної нестабільності в середині країн, вплив частоти

терористичних атак на території країни, вплив політичних відносин між країнами та воєнної агресії з боку інших держав.

Динаміка розвитку туризму справедливо пов'язується з глобальною геополітичною нестабільністю та тенденціями розвитку світового геопростору, які надзвичайно потужно впливають на туризм [Webster C., Ivanov S. Tourism as a force for political stability. *International Handbook on Tourism*. Austria, 2014. P. 167-180]. Нинішній глобальний геополітичний клімат підвищує ризики для усіх учасників туристичного ринку. Серед основних геополітичних чинників, що безпосередньо впливають на динаміку і розподіл туристичних потоків варто назвати наступні: політичні перевороти, терористичні атаки та воєнні конфлікти.

Ще одним важливим глобальним безпековим фактором, що впливає на розвиток туристичної індустрії є виникнення епідемій та пандемій у країнах проживання та відпочинку туристів. Так як сфера туризму, на відміну від інших видів економічної діяльності із соціальним впливом, базується на взаємодії між людьми, то поширення епідемій та пандемій між людьми несе надзвичайний ризик для цієї сфери. Яскравим прикладом цьому став спалах COVID-19, що вплинув на економічну ситуацію на ринку.

Так, за даними UNWTO сфера туризму зазнала збитків глобального масштабу внаслідок запровадження заходів щодо подолання пандемії коронавірусу та невизначеності подальшого розвитку ситуації: 96 % туристичних дестинацій у всьому світі зазнали обмежень [1]. Круїзні компанії по всьому світу почали скасовувати рейси на 2021 рік через пандемію коронавірусу. Найбільший лоукостер Європи Ryanair з вересня 2020 року скоротив кількість рейсів на 20% через падіння попиту [4].

Негативні природно-екологічні ситуації в країнах відпочинку туристів також впливають на розвиток туристичної індустрії. До природно-екологічної ситуації включаються природні катастрофи та екологічна ситуація в країнах відпочинку туристів, від рівня яких великою мірою залежить кількість туристів, які відвідують країну.

Природні катастрофи (землетруси, виверження вулканів, повені, іноді снігові замети, посухи, селеві потоки, зсуви, лавини, пожежі, особливо масові лісові і торф'яні) й інші стихійні лиха, які стаються найчастіше зненацька, становлять реальну загрозу для життя, здоров'я і майна туристів. Нерідко державні органи попереджають своїх громадян і турфірми про настання природних катастроф і небезпеку відвідування деяких районів чи країн. У разі виникнення надзвичайних ситуацій спеціальні національні й міжнародні служби швидкого реагування вживають екстрених заходів з вивезення туристів із небезпечних районів і районів катастроф [3].

Загальноекономічний стан країни є ще одним глобальним безпековим фактором розвитку туризму, адже економічний розвиток країни прямо впливає на розвиток абсолютно всіх галузей країни, в тому числі і туристичної галузі.

Враховуючи залежність від загальноекономічного стану країни різних видів безпеки туризму, таких як соціальна безпека туризму (культурна, демографічна, кримінальна), фінансова безпека туризму (ринкова, валютна), інформаційна безпека туризму (безпека персональних даних, інформаційного

середовища), медична безпека туризму (безпека здоров'я туристів та безпека медичних послуг), безпека туристичного обслуговування (транспортних послуг, послуг харчування, послуг проживання та рекреаційних занять), безпека туристичних споруд та обладнання (технологічна та інженерна), а також види безпеки, що належать до інших глобальних безпекових факторів – геополітична безпека та екологічна безпека [2].

Зазвичай в країнах з низьким рівнем розвитку економіки є підвищена криміногенна ситуація і злочинність, поширення наркотиків, вандалізм та інші форми насильства, що підвищує небезпеку під час відвідування туристами таких країн, адже найчастіше саме туристи стають жертвами шахраїв, грабіжників, хуліганів, терористів.

Звичайно, не завжди можливо передбачити, який з популярних туристичних центрів раптово може стати небезпечним для туризму (геополітична нестабільність, екологічні та природні катастрофи, епідемії та пандемії тощо), проте, завданням туристичних фірм є надання максимум зусиль для забезпечення збереження життя, здоров'я та майна їх клієнтів (туристів).

Безпека туристичних подорожей завжди була однією з найважливіших умов їх організації та здійснення. У періоди підвищеної небезпеки інтенсивність поїздок має тенденцію до різкого зниження, і навпаки, - безпечні умови для мандрівок стимулюють їх розвиток. І нині питання безпеки подорожей знаходяться в центрі уваги учасників міжнародного туристичного співробітництва.

Список використаних джерел:

1. UNWTO: офіційний сайт. URL: <https://www.unwto.org/> (дата звернення: 28.10.2022);
2. Голод А. П. Безпека туризму як об'єкт регіональних економічних досліджень. *Інноваційна економіка*. 2014. №53. С. 190-194;
3. Голод А. П. Екологічна безпека туризму в регіоні: суть та шляхи забезпечення. *Науковий вісник НЛТУ України*. Львів: РВВ НЛТУ України, 2012. Вип.22.3. С.84-88;
4. Двудіт З. П., Омелянчук А. Б. Економічні наслідки впливу епідемії Covid-19 на сферу туризму. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8393> (дата звернення: 28.10.2022);
5. Кудряченко А. І. Геополітика: Підручник. Київ: МАУП, 2004. 296 с.

Богданович О.А., канд. екон. наук

**Бондаренко О.О., здобувач вищої освіти ступеня бакалавр
Державний біотехнологічний університет, Україна**

Соціальний аспект глобалізації

Соціальний вимір глобалізації – це такий вимір, який люди відчують у своєму повсякденному житті і діяльності, це сфери здоров'я, освіти, матеріального благополуччя, свободи пересування людей, стан навколишнього середовища.